

დიალექტისა და რეგისტრის თარგმანის პრობლემა (მარკ ტვენის რომანის
„ჰაკლბერი ფინის თავგადასავალი“ მიხედვით)

ქეთევან ხუმარაშვილი

*სამაგისტრო ნაშრომი წარმოდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე უცხო ენათა
ფილოლოგიის(ანგლისტიკა) მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების
მოთხოვნის შესაბამისად*

უცხო ენათა ფილოლოგია(ანგლისტიკა) და შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობა

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ნინო მატარაძე, ასოცირებული პროფესორი,
ფილოლოგიის დოქტორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2019 წელი

სარჩევი

აბსტრაქტი.....	iii
Abstract.....	iv
აბრევიატურების ჩამონათვალი.....	v
1. შესავალი.....	6
1.1 ინგლისური ენის არასტანდარტული ვარიაციები.....	8
1.1.1 აფრიკულ–ამერიკული ინგლისური.....	11
1.2 დიალექტი.....	13
1.3 რეგისტრი.....	15
2. თარგმანი და მასთან დაკავშირებული თეორიები.....	18
2.1 ჰოუმზის რუკა.....	21
2.2 ეკვივალენტობის ძირითადი ცნებები თარგმანში.....	24
2.3 ლიტერატურული ტექსტის თარგმანისას არსებული სირთულეები.....	25
2.4 დიალექტისა და რეგისტრის თარგმანის თეორიული ასპექტები.....	26
3. ნაწარმოების „ჰაკლბერი ფინის თავგადასავალი“ მიმოხილვა.....	29
3.1 ნაწარმოების სიუჟეტის მოკლე მიმოხილვა.....	31
3.2 ნაწარმოების სტილი და თარგმანის თავისებურებები.....	31
4. დასკვნა.....	43
5. დანართი #1	45
6. დანართი #2	46
7. გამოყენებული ლიტერატურა.....	49

აბსტრაქტი

მოცემული სამაგისტრო ნაშრომის მთავარ საკვლევ თემას წარმოადგენს თუ რა პრობლემები შეიძლება ჰქონდეს მთარგმნელს მარკ ტვენის ნაწარმოებში „ჰაკლბერი ფინის თავგადასავლი“ დიალექტისა და რეგისტრის თარგმანისას და ამ პრობლემების გადაჭრის რა ხერხებს შეიძლება მიმართოს მან. ვინაიდან, მოცემულ ნაწარმოებში მრავლადაა გადმოცემული დიალექტური მეტყველება, ჩემი ნაშრომის თეორიულ ნაწილში განვიხილავ თუ რა არის დიალექტი, რეგისტრი და ზოგადად რა ვარიაციებია ინგლისური ენისათვის დამახასიათებელი.

ყველა ენაში, და განსაკუთრებით ინგლისურ ენაში, მრავლად გვხვდება ენის ვარიაციები. საინტერესოა თუ როგორ ახერხებს მთარგმნელი ერთ ენაში არსებული დიალექტის გადმოთარგმნას მეორე, სამიზნე ენაზე ისე, რომ არ დაკარგოს წყარო ენის თავისებურებები და , ამავდროულად, არ დაირღვეს დიალექტსა და რეგისტრს შორის არსებული ბალანსი.

საკვლევ მეთოდად გამოვიყენებ პროდუქტზე ორიენტირებულ დესკრიფციულ თარგმანმცოდნეობას, რომელიც გულისხმობს თარგმანისა და ორიგინალი ტექსტების შედარებით ანალიზს. სამაგისტრო ნაშრომის პირველ და მეორე თავებში კერძოდ მიმოვიხილავ ინგლისური ენის სტანდარტულ და არასტანდარტულ ვარიაციებს(მათ შორის დიალექტს, რეგისტრს და აფრიკულ– ამერიკულ ინგლისურს), თარგმანმცოდნეობის განვითარების ეტაპებს, ჰოუმზის რუკას და დიალექტისა და რეგისტრის თარგმანისას არსებულ სირთულეებს. ნაშრომის მესამე თავში კი მიმოვიხილავ „ჰაკლბერი ფინის თავგადასავალს“ და მოვიყვან მაგალითებს, რათა უფრო თვალნათლივ წარმოვაჩინო თუ რასახის ეკვივალენტობის პრობლემები შეიძლება გაჩნდეს რეგისტრისა და დიალექტის თარგმანისას და შემოგთავაზებთ მათი გადაჭრის ხერხებს.

Abstract

The main research area in the given MA thesis is what issues can appear while translating dialects and the register in “The Adventures of Huckleberry Finn” by Tom Sawyer and how can a translator manage to deal with these problems. A lot of dialectal speech is presented in the given story and because of that in the theoretical part of my MA thesis I discuss what the dialect and register are and what other variations does an English language have.

In every language, and especially in English, there are a lot of language variations. It is interesting how a translator manages to translate a dialect from one language into another without losing the special features of the original language and the balance between the dialects and the register.

As my research method, I have chosen product-oriented descriptive translation studies which imply the comparative analysis between the ST and the TT. In the first and second chapters of this MA thesis I discuss the standard and non-standard variations of English language (including register, dialect and African-American English), the development stages of the translation study, Holmes’s map and the issues that appear while translating the dialect and register. In the third chapter I talk about ‘The Adventures of Huckleberry Finn’ itself and provide some examples in order to make it clear what sort of equivalence problems can appear while translating the dialect and register and provide some ways of solving them.